

Abstrakt

Heinrich Wölfflin (1864–1945) patřil k nejvlivnějším badatelům z oboru dějiny umění. Jeho kniha „Kunstgeschichtliche Grundbegriffe“ („Principles of Art History“) z roku 1915 sklídila velký ohlas i kritiku. Wölfflin se v ní snažil vysvětlit nadosobní zákonitosti uměleckého vývoje, který se v průběhu dějin periodicky opakuje. Tento vývojový proces, vrcholící ve dvou fázích, podmiňuje veškerou uměleckou tvorbu (architektura, sochařství, malířství, umělecké řemeslo), jež tak vzniká v rámci předem daných možností. Každou fázi Wölfflin definoval pětící pojmy, které vystihují její charakter. Prvním z vrcholů je umění orientované podle analogie s hmatem, druhým tvorba, již určila analogie se zrakem. Protiklad „stylu lineárního“, vázaného na předměty, a „stylu malířského“, spjatého s čistě optickými kvalitami, odvodil Wölfflin ze stupňů vývoje lidské obrazotvornosti, která postupuje právě od hmatových k obrazovým představám. Tento postup přitom – jak sám zdůrazňuje – nikdy nemůže být opačný, vždy probíhá pouze jedním směrem. Do obou stylových typů potom vstupují různé, dobově podmíněné kulturně-historické obsahy, které tvoří vnější komponentu uměleckých děl, kam patří i specifický projev tvorby jednotlivých národů. Wölfflin tak ve svém stylově-historickém přístupu spojil postulát zákonitého vývoje s fyziologickou teorií poznání. Rezidua metafyzických koncepcí tzv. německého idealismu a romantismu proluly se zde s empirismem a senzualismem, který má kořeny v 18. století.